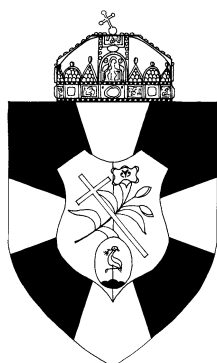

Szent Margit Ciszterci Iskolaközpont

HELYI TANTERV MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 5. – 8. évfolyam

Magyar nyelv	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2 óra	2 óra	1,5 óra
Éves óraszám	72 óra	72 óra	72 óra	54 óra

Magyar irodalom	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2 óra	2 óra	1,5 óra
Éves óraszám	72 óra	72 óra	72 óra	54 óra

*A helyi tanterv készült az OKTATÁSI HIVATAL honlapján
2020 februárjában közzétett kerettanterv alapján,
és 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (1., 5. évfolyamokon)
bevezetésre kerül a NAT 2020-ban foglalt szabályozásnak megfelelően.*

Magyar nyelv és irodalom

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- Cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ideértve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

5–6. évfolyam

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődik íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődik ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékoságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseire is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvart néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

A témakörök áttekintő táblázata:

MAGYAR NYELV	5. évf.	6. évf.
A kommunikáció alapjai	6	
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	12	
Állandósult szókapcsolatok	5	
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20	
Hangalak és jelentés	10	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	10	10
Írás, fogalmazás, nyelvi logikai játékok, rejtvények	9	8
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók		50
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei		4
Összesen	72	72

Irodalom	5. évf.	6. évf.
Család, otthon, nemzet	18	
Petőfi Sándor: János vitéz	18	
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8	
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	
Egy meseregény elemzése: Szabó Magda – Tündér Lala	4	
Szövegalkotás, szövegértés	11	10
Tatay Sándor- Kinizsi Pál: házi olvasmány	3	
Hősök az irodalomban		12
Arany János: Toldi		18
Szeretet, hazaszeretet, szerelem		11
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok		12
Világirodalmi ifjúsági regény-Daniel Defoe: Robinson Crusoe		5
Wéber Anikó: Az osztály vesztese		4
Összesen	72	72

5. évfolyam

Magyar nyelv

Témakör neve	Óraszám
A kommunikáció alapjai	6
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	12
Állandósult szókapcsolatok	5
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20
Hangalak és jelentés	10
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	10
Írás, fogalmazás, nyelvi logikai játékok, rejtvények	9

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai (6 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása
- Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre.
- Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése.
- Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.
- A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással).
- A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlegzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással.
- Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése.
- A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése.
- A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.
- A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása.
- Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan (12 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban
- A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. Helyesírási kézikönyv használata tanári segítséggel.
- A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban.
- A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása.
- A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok (5 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal
- A közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak (20 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés (10 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésvizonyainak sokféleségében
- A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése.
- A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése. Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban (10 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szövegű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete
 - A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.
 - A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken.
 - Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése.
 - Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: Írás, fogalmazás, nyelvi logikai játékok, rejtvények (9 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.
- Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció.
- Anyaggyűjtés különféle nyomtatott forrásokból az írott mű elkészítéséhez.
- A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.
- Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.
- Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.
- A nyelv logikájának felismerése, a nyelvi játékokosság, az anyanyelvi kompetencia kihasználása.

FOGALMAK

Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, levél, e-mail, SMS emotikon.

KÖVETELMÉNYEK 5. ÉVFOLYAM VÉGÉN:

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. A nyelvtanórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése.

5. évfolyam

Magyar irodalom

TÉMAKÖR NEVE	Órakeret
Család, otthon, nemzet	18 óra
Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i>	18 óra
Szülőföld, táj	8 óra
Prózai nagyepika -ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i>	10 óra
Egy meseregény elemzése: Szabó Magda-Tündér Lala	4 óra
Szövegalkotás, szövegértés	11 óra
Tatay Sándor: <i>Kinizsi Pál</i> – házi olvasmány	3 óra

TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisépikai (mese, mítosz) és lírai alkotások (18 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
- A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is. Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai, mitológiai történetekkel.
- Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben).
- A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvető magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében.
- Meseélmények, mesehősök, mesei fordulatok, mesei jellemzők felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Újabb mesék megismerése, a műfaji változatok tudatosítása. A befogadói képességek fejlesztése: a valóság és fikció különbségének belátása, mesék verses és prózai formáinak tudatosítása. A fogalmi gondolkodás fejlesztése a mesékkel kapcsolatos fogalmak alkalmazásával. Szóbeli kifejezésformák: történetmondás, cselekményismertetés, mesehősök bemutatása; művek, részletek előadása.
- A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése.
- ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismételt, felidéz);
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseformula, meseszám, kaland, motívum, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, dal, életkép, idill, vers, próza

TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz (18 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció stb.) összehasonlítása
- A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- Magatartásformák megítélése, az erkölcsi jó és rossz elkülönítése, azonosulás erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság).
- A *János vitéz* olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismerni epikai jellemzőket, adott szempontokból elemezni és minősíteni a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismerni, megérteni és jellemezni a szereplőket; együttműködni a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képességek különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képessé válni élmények, vélemények megosztására, memoriterek előadására.
- Az olvasott irodalmi műhöz (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.
- Megismerni az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő);
- elemezni és minősíteni ezeket a viszonyokat, szempontokat a *János vitéz* részletes feldolgozása során. A mű szereplőinek jellemzése. A kapcsolódó elméleti fogalmak (pl. népiesség, verses epika; elbeszélő költemény) megismerése.
- Ismerkedés a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése.
- Versritmus felismerése.
- Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj (8 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása
- A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, városokról, illetve vallomások a szülőföldről.
- A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.
- Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban;
- a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik;
- szövegek műfaji különbsége (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formái;
- egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulása (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét; a művekben megjelenített téma, motívum, gondolat, érzelem, hangulat azonosítása;
- A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása.
- Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértetése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.
- A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás, tájleíró költemény

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (10 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés *A Pál utcai fiúk* sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás.
- Dramatikus játék előadása.
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- sok szempontú megközelítés.
- Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.
- A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

TÉMAKÖR: Egy magyar meseregény elemzése: Szabó Magda – Tündér Lala (4 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

FOGALMAK

Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Elbeszélés, leírás, jellemzés

TÉMAKÖR: Szövegalkotás, szövegértés (11 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Annak belátása, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülésnek és mások tiszteletének kifejezője. A szövegalkotás készség szintjének folyamatos fejlesztése, önkorrektúra, hibajavítás. Az olvasott irodalmi művekhez (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.
- Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg, kreatív írások).
- Az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlása;
- Rövid érvelő szövegek készítése;
- Néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítése (meghívó, e-mail stb.).

FOGALMAK

Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.

TÉMAKÖR: Tatay Sándor: Kinizsi Pál – házi olvasmány (3 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Magatartásformák megítélése, az erkölcsi jó és rossz elkülönítése, azonosulás erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság).
- A *Kinizsi Pál* olvasása, részletes feldolgozása folyamatában epikai jellemzők felismerése, adott szempontokból a mű elemzése és minősítése (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). A szereplők megismerése, megértése és jellemzése; együttműködés a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képességek fejlődése különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén. Élmények, vélemények megosztása, memoriterek előadása.
- Az olvasott irodalmi műhöz (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.
- A *Kinizsi Pál* cselekménye, szerkezete. A mű mesei és valós elemei (cselekmény, hősök).
- Az értékek (pl. hűség, kitartás, hazaszeretet, szerelem, célok megfogalmazása és elérése stb).
- A próbatételek. Buktatók és jutalmak.
- A szűkebb környezethez való kötődés alakítása. Az epikai műnem jellege (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő);
- Önálló szövegalkotási feladatok megoldása (különböző közlésformák; nézőpontváltás stb.);
- Az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlása;
- Néhány, különböző típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítése
- Saját vélemény megfogalmazása, érvelő szövegek készítése;

FOGALMAK

Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Elbeszélés, leírás, jellemzés

Követelmények az 5. évfolyam végén

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. Az irodalomórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése
- portfólió készítése otthon/tanórán a kötelező olvasmányból.

6. évfolyam

Magyar nyelv

TÉMAKÖR NEVE	Óraszám
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	50
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	10
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	4
Írás, fogalmazás, nyelvi logikai játékok, rejtvények	8

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók (50 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szövegű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása
- A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban.
- A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése.
- Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban.
- Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aktualitása.
- A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete.
- A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.
- A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok.
- A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv szótani szerkezetével.

FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban (10 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete
- A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.
- Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése.
- Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.
- A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése.
- A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.
- A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei (4 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

TÉMAKÖR: Írás, fogalmazás, nyelvi logikai játékok, rejtvények (8 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A társas kultúrában való részvételhez szükséges *nyelvi* kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.
- Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása.
- Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.
- Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.
- A magyar nyelv logikájának felismerése, a nyelvi játékoság és az anyanyelvi kompetencia felhasználása.

Követelmények 6. évfolyam végén:

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. A nyelvtanórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése.

6. évfolyam

Magyar irodalom

TÉMAKÖR NEVE	
Hősök az irodalomban	12
Arany János: Toldi	18
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11
Prózai nagyepika – ifjúsági regény - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12
Világirodalmi ifjúsági regény: Daniel Defoe- Robinson Crusoe	5
Szövegalkotás, szövegértés	10
Wéber Anikó: Az osztály vesztese	4

TÉMAKÖR: Hősök az irodalomban (12 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projekt munkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése
- Annak belátása, hogy a múlt megismerése segíti a jelenben való eligazodást, önmagunk megismerését. Olvasmányélmények célirányos felidézése, következtetések megfogalmazása, korábbi és új szövegek megismerése alapján mondatípusok rendszerezése. A képzelet, a kreativitás, az íráskészség fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése.
- Verses kisepikai alkotások; a népköltészet és műköltészet megkülönböztetése.
- Hangsúlyos verselés; rím.
- A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése; magatartásformák, erkölcsi értékek elemzése.
- Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása.
- Arany János: A walesi bárdok című balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák).

FOGALMAK

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

TÉMAKÖR: Arany János: Toldi (18 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
- Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
- A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása
- Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése.
- Annak felismerése, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülés és a mások iránti tisztelet kifejezője. A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.
- Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

TÉMAKÖR: Szeretet, hazaszeretet, szerelem (11 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások.
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése
- Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezésmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok (12 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével
- Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (hazaszeretet, hűség, helytállás, szerelem), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal.
- Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.

FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

TÉMAKÖR: Világirodalmi ifjúsági regény: Daniel Defoe- Robinson Crusoe (5 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

kalandregény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

TÉMAKÖR: Szövegalkotás, szövegértés (10 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Annak belátása, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülésnek és mások tiszteletének kifejezője. A szövegalkotás készség szintjének folyamatos fejlesztése, önkorrektúra, hibajavítás. Az olvasott irodalmi művekhez (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.
- Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg, kreatív írások).
- Az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlása;
- Rövid érvelő szövegek készítése;
- Néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítése (meghívó, e-mail stb.).

FOGALMAK

Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.

TÉMAKÖR: Wéber Anikó: Az osztály vesztese (4 óra)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Magatartásformák megítélése, az erkölcsi jó és rossz elkülönítése, azonosulás erkölcsi értékekkel (pl. árulás, titoktartás, bullying).
- Az *osztály vesztese* olvasása, részletes feldolgozása folyamatában epikai jellemzők felismerése, adott szempontokból a mű elemzése és minősítése (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). A szereplők megismerése, megértése és jellemzése; együttműködés a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képességek fejlődése különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén. Élmények, vélemények megosztása.
- Az olvasott irodalmi műhöz (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.
- A történet mindennapi relevanciái. Saját tapasztalatok, prevenció.
- A szűkebb környezethez való kötődés alakítása. Az epikai műnem jellege (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő);
- Önálló szövegalkotási feladatok megoldása (különböző közlésformák; nézőpontváltás stb.);
- Az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlása;
- Erkölcsi, etikai meglátások megfogalmazása.
- Néhány, különböző típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítése
- Saját vélemény megfogalmazása, érvelő szövegek készítése;

FOGALMAK

Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Elbeszélés, leírás, jellemzés.

Követelmények a 6. évfolyam végén

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. Az irodalomórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése
- portfólió készítése otthon/tanórán a kötelező olvasmányból.

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.

A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	7. évf.	8. évf.
MAGYAR NYELV		
Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	5	
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	40	
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	10	
Könyvtárhasználat	2	
Készüljünk a felvételi-re!		24
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	15	10
Összetett mondat a szövegben		15
Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan		5
ÖSSZESEN	72	54

TÉMAKÖR NEVE	7. évf.	8. évf.
IRODALOM		
Korok és portrék Középkor	7	
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	16	
Irodalmunk a 17-18. században	7	
Klasszicizmus és romantika	36	
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	6	
III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében Líra a 20. század első felének magyar irodalmában		16
Epika a 20. század első felének magyar irodalmában		10
„Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban		2
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében Líra a 20. század második felének magyar irodalmában		11
Epika a 20. század második felének magyar irodalmában		4
Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában		2
A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)		6
Szórakoztató irodalom		3
ÖSSZESEN	72	54

7. évfolyam

Magyar nyelv

Témakör neve	Óraszám
MAGYAR NYELV	
Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	5 óra
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	40 óra
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	10 óra
Könyvtárhasználat	2 óra
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	15 óra

Témakör: A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése (5 óra)

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés.
- A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.
- A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése.
- Különböző iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.
- A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása
- Az önálló véleményalkotás képességének fejlesztése
- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

FOGALMAK

tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

TÉMAKÖR: Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek (40 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje.
- Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.
- Szó szerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés.
- A szó szerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyszók és mondat szók.
- A szó szerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk.
- A mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása.
- Mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.
- A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel.
- Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A nyelv változásainak megfigyelése
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése
- Az egyszerű mondat központosítása
- Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai
- A mellérendelő és az alárendelő szó szerkezet fajtáinak megismerése, elemzése
- A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részhatózó, mód- és állapothatózó, ok- és célhatározó, eszköz- és társhatózó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata
- A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

FOGALMAK

egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szó szerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend.

TÉMAKÖR: A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatok (10 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon.
- Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.
- A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása
- A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése
- A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása
- Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

FOGALMAK

irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

TÉMAKÖR: Könyvtárhasználat (2 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

FOGALMAK

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás (15 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás).
- A kifejező szövegtolmácsolás.
- Az adatkeresési technikák, információkezelési módok, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.
- Kritikai gondolkodás: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése.
- A társas kultúrában való részvételhez szükséges írástechnikai kompetenciák: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.
- Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzői, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás.
- Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel.
- A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.
- A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése
- A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.
- A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.
- A különböző szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.
- Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.
- Adatkeresési technikái (szelektív olvasás, átfutás).
- Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.
- A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú szövegek írása.
- A tanulást segítő papíralapú jegyzetelés gyakorlása, törekvés a leghatékonyabb egyéni forma kialakítására.
- Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

KÖVETELMÉNYEK 7. ÉVFOLYAM VÉGÉN:

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. A nyelvtanórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése.

7. évfolyam

Magyar irodalom

Témakör	Órakeret
Korok és portrék - Középkor	7 óra
Korok és portrék - Reneszánsz, humanizmus, reformáció	16 óra
Korok és portrék - Irodalmunk a 17-18. században	7 óra
Klasszicizmus és romantika – Mikszáth: Szent Péter esernyője	36 óra
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény – Tonke Dragt: Levél a királynak	6 óra

TÉMAKÖR: Korok és portrék - A középkor (7 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján.
- A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése.
- Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szövegű, kifejező szövegmondás fejlesztése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- Az európai kultúra kialakulásának megismerése

FOGALMAK

középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

TÉMAKÖR: Korok és portrék - Reneszánsz, humanizmus, reformáció (16 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján.
- A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén.
- Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A reneszánsz világkép értelmezés
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése
- A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése
- A reneszánsz drámaváltozatok elkülönítése
- Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

TÉMAKÖR: Korok és portrék - Irodalmunk a 17–18. században (7 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel.
- Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű(vek) összefüggéseivel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
- A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
- A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében

FOGALMAK

kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat

Témakör: Korok és portrék - A klasszicizmus és a romantika irodalma (36 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép.
- Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés (ütem, felező 8-as, felező 12-es). Időmértékes verselés, versláb. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. - Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora.
- Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel.
- Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű(vek) összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.
- Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli
- Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
- Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
- A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- Novellák és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése
- A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz stb.)

FOGALMAK

romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

TÉMAKÖR: Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény (6 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 7. évfolyam végére ismerje:

- Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére.
- Komplex képességfejlesztés: egy regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térvizonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások stb.)
- Az elbeszélt világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

FOGALMAK

történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

Követelmények a 7. évfolyam végén

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. Az irodalomórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése
- portfólió készítése otthon/tanórán a kötelező olvasmányból.

8. évfolyam

Magyar nyelv

MAGYAR NYELV TÉMAKÖR	Óraszám
Készüljünk a felvételire!	24 óra
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	10 óra
Összetett mondat a szövegben	15 ÓRA
Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	5 óra

TÉMAKÖR: Készüljünk a felvételre! (24 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.
- A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.
- Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai.
- A párbeszéd és az idézetek (egyes, szabad függő, függő) írásmódja.
- A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban.
- A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben;
- A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése.
- Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban.
- Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása.
- A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete.
- A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.
- A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok.
- A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével.
- A szavak szerkezete: szó, szótő, toldalékok: képző, jel, rag.
- Az ige és főnév szemantikája.
- Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése.
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése.
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben.
- Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.
- A tulajdonnév értelemtükröztető helyesírási alapjainak megismerése.
- A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.
- Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése.
- Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. - Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.
- Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban
- A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben
- A szókincs fejlesztése
- Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése
- A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása
- A hagyományos és a digitális írás fejlesztése
- Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása
- Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átisméltése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak átisméltése

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás (10 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás).
- A kifejező szövegtolmácsolás.
- Az adatkeresési technikák, információkezelési módok, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.
- Kritikai gondolkodás: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése.
- A társas kultúrában való részvételhez szükséges írástechnikai kompetenciák: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.
- Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzői, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás.
- Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel.
- A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.
- A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése
- A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.
- A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.
- A különböző szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.
- Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.
- Adatkeresési technikái (szelektív olvasás, átfutás).
- Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.
- Nyomtatott szótár használata.

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

TÉMAKÖR: Összetett mondat a szövegben (15 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje.
- Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.
- Szó szerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés.
- A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel.
- Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint
- Az összetett mondatok típusainak megismerése
- Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése
- A központozás megtanulása az összetett mondatban
- Az idézés szabályainak elsajátítása

FOGALMAK

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

TÉMAKÖR: Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan (5 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon.
- Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.
- A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása.
- A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben
- a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből
- a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése
- a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

FOGALMAK

rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

KÖVETELMÉNYEK 8. ÉVFOLYAM VÉGÉN:

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. A nyelvtanórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése.

8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell értékelni.

8. évfolyam

Magyar irodalom

MAGYAR IRODALOM TÉMAKÖR	Óraszám
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	16 óra
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - Epika a 20. század első felének magyar irodalmában – Móricz Zsigmond: Pillangó	10 óra
„Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	2 óra
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	11 óra
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	4 óra
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	2 óra
A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	6 óra
Szórakoztató irodalom	3 óra
Dráma értelmezése: Molière – Képzelt beteg	2 óra

TÉMAKÖR: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - Líra a 20. század első felének magyar irodalmában (16 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra.
- Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

FOGALMAK

metonímia, szimbólum; anafora

TÉMAKÖR: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében - Epika a 20. század első felének magyar irodalmában (10 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése. Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása.
- Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése
- Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)

FOGALMAK

kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

TÉMAKÖR: „Vérző Magyarország”- Trianon (2 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

TÉMAKÖR: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Líra a 20. század második felének magyar irodalmában (11 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Annak felismerése, hogy a líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg.
- Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. –
- Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átismétlése
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)
- Szóképek, alakzatok felismerése

FOGALMAK

lírai önéletrajz, népies dal

TÉMAKÖR: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Epika a 20. század második felének magyar irodalmában (4 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére

- tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit;
- képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására;
- alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására;
- képes memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására;
- tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát;
- képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt);
- képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésvételek különbözőségének megértésére;
- képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése
- Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában
- A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

FOGALMAK

egyperces, groteszk, humor

TÉMAKÖR: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében - Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában (2 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére tudjon:

- A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal.
- Drámai mű(-vek) közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére.
- A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empátikus készségek fejlesztése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata
- A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása
- A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével
- A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése
- A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése
- Drámarészletekből drámaegész kibontása
- Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben

FOGALMAK

dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

TÉMAKÖR: A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956) (6 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban
- Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.
- Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

FOGALMAK

jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

TÉMAKÖR: Szórakoztató irodalom (3 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére ismerje:

- Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése.
- A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében

FOGALMAK

szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

TÉMAKÖR: Dráma értelmezése – Molière: Képzelt beteg (2 óra)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére:

- felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel;
- elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét;
- felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit;
- tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat;
- képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére;
- tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele);
- alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján;
- különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a drámai műnem legfontosabb jellemzői, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel;
- az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítása;
- a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerése;
- a komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése;
- egy jellemtípus azonosítása;
- képes szituációk és instrukciók értelmezése, esetleg megjelenítése;

FOGALMAK

Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus

Követelmények a 8. évfolyam végén

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése. Az irodalomórákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások, PPT-k stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok, témazárók,
- projektmunka készítése
- portfólió készítése otthon/tanórán a kötelező olvasmányból.